

MAÜ
PRESS

Artuklu Humanities

Modern Çağın Yeni Hastalığı: Ahlaki Körlük

Dr. Recep Yiğit | <https://orcid.org/0000-0002-7361-2740> | recepyigit_@hotmail.com,
Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli, Türkiye | ROR ID

Atf: Yiğit, R. (2025). “Modern Çağın Yeni Hastalığı: Ahlaki Körlük. [Ahlaki Körlük “Akışkan Modernlikte Duyarlılığın Yitimi” Kitabı Eleştirisi], [Z.Bauman&L.Donskis].”. *Artuklu Humanities*, 19, 102-106. <https://doi.org/10.46628/ahu.1802355>

Makale Bilgileri											
Etik Beyan	Çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.										
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme										
Geliş Tarihi	14.10.2025										
Kabul Tarihi	12.11. 2025										
Yayın Tarihi	30.12.2025										
Benzerlik Taraması	Yapıldı-ithenticate.com										
Yapay Zekâ Beyanı	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zekâ tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazar tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir.										
Etik Kurul İzni	Bu çalışma, etik kurul izni gerektirmeyen nitelikte olup kullanılan veriler literatür taraması/yayınlanmış kaynaklar üzerinden elde edilmiştir. Çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.										
Etik Bildirim	artukluhumanities@artuklu.edu.tr										
Yazar Katkıları	<table border="1"> <tbody> <tr> <td><i>Araştırmanın Tasarımı</i></td> <td>Yazar -1 (% 100) -</td> </tr> <tr> <td><i>Veri Toplanması</i></td> <td>Yazar -1 (% 100) -</td> </tr> <tr> <td><i>Araştırma - Veri Analizi - Doğrulama</i></td> <td>Yazar -1 (% 100) -</td> </tr> <tr> <td><i>Makalenin Yazımı</i></td> <td>Yazar -1 (% 100) -</td> </tr> <tr> <td><i>Metnin Geliştirilmesi ve Tashihi</i></td> <td>Yazar -1 (% 100) -</td> </tr> </tbody> </table>	<i>Araştırmanın Tasarımı</i>	Yazar -1 (% 100) -	<i>Veri Toplanması</i>	Yazar -1 (% 100) -	<i>Araştırma - Veri Analizi - Doğrulama</i>	Yazar -1 (% 100) -	<i>Makalenin Yazımı</i>	Yazar -1 (% 100) -	<i>Metnin Geliştirilmesi ve Tashihi</i>	Yazar -1 (% 100) -
<i>Araştırmanın Tasarımı</i>	Yazar -1 (% 100) -										
<i>Veri Toplanması</i>	Yazar -1 (% 100) -										
<i>Araştırma - Veri Analizi - Doğrulama</i>	Yazar -1 (% 100) -										
<i>Makalenin Yazımı</i>	Yazar -1 (% 100) -										
<i>Metnin Geliştirilmesi ve Tashihi</i>	Yazar -1 (% 100) -										
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.										
Lisans	Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır										
Dizinleme Bilgileri	Dergi; ERIH PLUS, DOAJ, EBSCO/(CEEAS), MLA, ProQuest Ulrich's Periodicals Directory, Linguistic Bibliography'de taranmaktadır.										

Cite: Yiğit, R. (2025). “The New Illness of the Modern Age: Moral Blindness. [The Book Review of Moral Blindness: “The Loss of Sensitivity in Liquid Modernity”]. [Z.Bauman&L.Donskis].”. *Artuklu Humanities*, 19, 102-106. <https://doi.org/10.46628/ahu.1802355>

Article Information											
Ethical Statement	It is hereby declared that all scientific and ethical principles were observed during the preparation of the study, and that all referenced works have been properly cited in the bibliography										
Reviewers	Two external reviewers / Double-blind										
Date of Submission	14.10.2025										
Date of Acceptance	12.11. 2025										
Date of Publication	30.12.2025										
Plagiarism Checks	Done-ithenticate.com										
AI Disclosure	No artificial intelligence-based tools or applications were used in the preparation of this study. All content of the study was produced by the authors in accordance with scientific research methods and academic ethical principles.										
Ethics Committee Approval	This study does not require ethical committee approval, as the data used were obtained through literature review/published sources.										
Complaints	artukluhumanities@artuklu.edu.tr										
Author Contributions	<table border="1"> <tbody> <tr> <td><i>Conceptualization</i></td> <td>Author-1 (% 100)</td> </tr> <tr> <td><i>Data Curation</i></td> <td>Author-1 (% 100)</td> </tr> <tr> <td><i>Investigation - Analysis - Validation</i></td> <td>Author-1 (% 100)</td> </tr> <tr> <td><i>Writing</i></td> <td>Author-1 (% 100)</td> </tr> <tr> <td><i>Writing – Review & Editing</i></td> <td>Author-1 (% 100)</td> </tr> </tbody> </table>	<i>Conceptualization</i>	Author-1 (% 100)	<i>Data Curation</i>	Author-1 (% 100)	<i>Investigation - Analysis - Validation</i>	Author-1 (% 100)	<i>Writing</i>	Author-1 (% 100)	<i>Writing – Review & Editing</i>	Author-1 (% 100)
<i>Conceptualization</i>	Author-1 (% 100)										
<i>Data Curation</i>	Author-1 (% 100)										
<i>Investigation - Analysis - Validation</i>	Author-1 (% 100)										
<i>Writing</i>	Author-1 (% 100)										
<i>Writing – Review & Editing</i>	Author-1 (% 100)										
Conflict of Interest	No conflict of interest declared.										
License	The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 license.										
Indexing Information	The journal is indexed in: ERIH PLUS, DOAJ, EBSCO/(CEEAS), MLA, ProQuest Ulrich's Periodicals Directory and Linguistic Bibliography										

Ahlaki körlük: Akışkan modernlikte duyarlılığın yitimi
Zygmunt BAUMAN ve Leonidas DONSKİS
Çev. Akın Emre PİLGİR
İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2020, 270, ISBN: 9786053142539

Moral blindness: The loss of sensitivity in liquid modernity
Zygmunt BAUMAN & Leonidas DONSKİS
Trans. Akın Emre PİLGİR
İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2020, 270, ISBN: 9786053142539

Zygmunt Bauman'ın Leonidas Donskis ile birlikte gerçekleştirdikleri söyleşilerin yer aldığı *Ahlaki Körlük* kitabı 2020 yılında Ayrıntı Yayınları tarafından yayımlandı. *Akışkan Modernlikte Duyarlılığın Yitimi* alt başlığıyla söyleşi formatında yayımlanan ve Akın Emre Pilgir tarafından İngilizce'den Türkçe'ye çevrilen kitap, uzun bir giriş ve beş ana bölümden oluşuyor. Bauman, Donskis'in tabiriyle üst düzey teoriler, politik vizyonlar, insanlığın istatistiki birimine ait kaygı ve ıstıraplar, küçük erkekler veya kadınlar, ezici acımasızlığıyla dünyanın muktedirlerine yöneltilmiş katı eleştiriler, onların can sıkıcı fikirleri, beyhudeliği, ilgi ve popülerlik için verdikleri abartılı mücadele ve duyarsızlıklarını analiz etmesiyle tipik bir sosyolog profili çizmez. Çalışmada esas itibarıyla modern zamanlarda yaşanan en sıra dışı ve şoke edici toplumsal felaketler ve sıradanlaşan kötülükler karşısında bireyin takındığı alışkanlık, empati yoksunluğu, ahlaki kayıtsızlık ve duyarsızlığın altında yatan nedenler irdeleniyor. Bu irdellemeler yapılırken *kötülük*, *adiyaforileşme*, *akışkan modernlik* ve *ahlaki duyarsızlık* gibi kavramlar sıklıkla kullanılıyor. Çalışmada birçok yazar ve yapıtlarına yapılan atıflar ile desteklenen eklektik sosyolojik analizler, modern insanın içine düştüğü duyarsızlık ve ahlaki körlüğün kökenlerine inerek neden ve sonuçlarının analitik bir çerçevede anlaşılmasına katkı sunuyor. Kitabın giriş bölümünde modern insanın ahlaki körlük ve duyarsızlığının duygusal ve psikolojik nedenleri, kötülük kavramı orijininde kısa bir şekilde özetleniyor. Nitekim içinde yaşadığımız modern zamanda kötülük kavramının nasıl semantik bir değişim geçirdiği kitapta şöyle ifade ediliyor: “*Kötülük, bize sanki başka bir yerde yaşıyormuş gibi geliyor. İçimizde değil de dünyanın belli yerlerinde, bize düşman olan yahut içinde tüm insanlığı tehlikeye atan şeylerin yaşandığı bölgelerde saklandığını düşünüyoruz* (Bauman-Donskis, 2020:14).”

Kitapta modern toplumda kötülük kavramının dinsel anlatılarda ve mitolojilerde yer alan toplumdaki soyutlanmış, uzaklardaki bir şeytan veya canavara indirgenemeyeceği, bu bağlamda düşünüldüğünde kötülüğün sembolik coğrafyasının zihniyetlere, kültürlere, ulusal ruhlarla, düşünce örüntülerine ve bilinçteki eğilimlere sirayet ettiği sıklıkla vurgulanıyor. Bununla birlikte kötülüğün zayıflığı, görünmez oluşu ve her yere yayıldığı gerçeği günümüzün en şoke edici bir hakikati olarak belirdiğine dikkat çekiliyor. Bu bağlamda kötülüğün yaygınlığı çalışmada şöyle ifade ediliyor: “*Maalesef acı gerçek, kötülüğün tüm normal ve sağlıklı insanların içinde pusuya yatmış olduğudur. En beteriye, hepimizde kötülük yapma potansiyelinin olması değil, inancımız, kültürümüz ve beşer ilişkilerimizin durduramadığı durumlar ve koşullardır* (Bauman-Donskis, 2020: 18).”

Kitabın birinci bölümü *Şeytandan Korkutucu Derecede Normal ve Akli Başında İnsanlara*, başlığıyla başlıyor. Çalışmanın bu bölümünde kötülük kavramı, sosyal ve psikolojik açıdan çok yönlü bir şekilde irdeleniyor. Günlük yaşamda her sıradan insanın kötülük için bir potansiyel taşıdığı Hannah Arendt'in *Kötülüğün Sıradanlığı* isimli kitabına atıfla vurgulanıyor. Arendt'in hayret verici

örneklemi, II. Dünya Savaşı sırasında milyonlarca insanın ölümünden sorumlu gösterilen ve Kudüs'te mahkemede yargılanan Nazi Subayı Adolf Eichmann'ın herkesin beklediği gibi duygusuz ve patolojik bir canavar olmanın dışında son derece normal bir insan olmasıdır. Çalışmada bu durum şöyle özetleniyor: “*Eichmann iyi bir komşu, tatlı ve sadık bir koca, bir aile adamı ve cemaat üyesi olabilecek birisiydi* (Bauman-Donskis, 2020: 28).” Eichmann'a paralel olarak kötülük yapanların veya canavarca eylemleri gerçekleştiren kişilerin günlük yaşamlarında normal ve sıradan olduğu Irak Ebu Gureyb hapishanesinde görev yapan Amerikalı askerler örneğiyle açıklanıyor. Ebu Gureyb'teki mahkûmlara korkunç derecedeki taciz ve işkenceleri yapanların da tıpkı Eichmann gibi kendi ülkelerindeki sivil yaşamlarında sıradan bir hayat sürdürdüklerine dikkat çekiliyor. Bölümdeki bu analizlerde kötülüğün anormal vakalarda, patolojilerde veya sapkınlıklar dışında normal yaşantıda olabileceği ve düzgün bir insanın içinde de bir “canavarın” saklanabileceği özellikle vurgulanıyor. Kötülüğe sürekli “maruz kalma” durumunun şiddetin rutinleşmesine neden olduğu bu bağlamda insanların tepki vermeyi bıraktığı koşulların oluşmasıyla birlikte toplumun bu durumu zamanla sıradanlaştırdığı alakasız, kayıtsız veya önemsiz anlamına gelen “adiyaforileştirdiği” belirtiliyor. Kitapta rutine dönüşen her şeyin duyarsızlığı beraberinde getirdiği ve toplumun ilgisini çekmeyeceği belirtilerek toplumsal ilginin oluşması için de insanın ya bir yıldız ya da kurban dönüşmesi gerektiği vurgulanıyor.

Kitabın ikinci bölümü, *Politikann Krizi ve Bir Duyarlılık Dili Arayışı*, başlığını taşıyor. Bu bölümde akışkan modernlik çağında kitlesel gözetim ve özel yaşamın sömürgeleştirilmesi, Huxley, Orwell ve Zamyatin gibi distopik edebiyatın önde gelen isimleri ve eserlerinden sıklıkla örnekler verilerek açıklanıyor. Modern toplumda politika ve teknoloji arasındaki etkileşimler özellikle Rusya, Çin, ABD ve Orta Doğu ülkelerinin pratikleriyle güncel olarak irdeleniyor. Postmodern zamanda geleneksel politika anlayışının teknolojinin gerisinde kaldığı vurgulanarak günümüzde teknolojiye entegre olmanın kabul edilebilir bir zorunluluk olduğu, özellikle ülkelerin siyasetini derinden etkileyen toplumsal hareketlerdeki etkisiyle açıklanıyor. İnsanların istatistiki bir birim olarak değerlendirildiği günümüz politik yaşamında siyasi partilerinin rakiplerinin değiştiği sivil toplum örgütlerinin ve toplumsal hareketlerin öneminin arttığı sıklıkla vurgulanıyor. Bu bağlamda gelişen sosyal ağlar ile birlikte insanın kendini kamuya ifşa etmesinin varoluşsal bir amaç haline geldiği ve tüm özel verilerin sergilendiği bir “itiraf toplumunun” politika alanında nasıl manipüle edildiğine dikkat çekiliyor. Nitekim internetin otoriter yönetimlerde ucuz ve kolay erişilebilir sosyal ağları sunmasıyla birlikte politika karşısında teknolojinin üstün geldiği kitapta şöyle açıklanıyor: “*Sosyal ağlar, geleneksel gözetim araçlarıyla kıyaslandığında mevcut veya potansiyel muhalifleri tespit etmenin ve konumlarını bulmanın daha ucuz, hızlı, kapsamlı ve bütünüyle kolay bir yolunu sunmaktadır* (Bauman-Donskis, 2020: 76).” Bölümde totaliteryanizm ve içerdiği özelliklerin form değiştirdiği modern şekliyle teknoloji aracılığıyla açığa çıktığı, bu kapsamda kitlesel gözetim yapıldığı sıklıkla vurgulanıyor.

Çalışmanın üçüncü bölümü *Korku ve Kayıtsızlık Arasında: Duyarlık Kaybı*, başlığıyla başlıyor. Bölümde artan ve küreselleşen bir korku kültürünün toplumu paranoyaya sürüklediği bu bağlamda nefret ve korkunun aslında birbirini besleyerek korku siyasetini oluşturduğu belirtiliyor. Korkunun politik bir metaya dönüştürülmesiyle birlikte toplumda her an karşılaşılabilecek belirli korku tanımlamalarının yapıldığı şöyle ifade ediliyor: “*Hemen bir sonraki köşenin arkasında pusuya yattığı söylenen islami din okulları ve cemaatleriyle kendilerini gizlemiş terör kamplarından, göçmenlerin yaşadığı banliyölerden, alt sınıfın doldurduğu sefil sokaklardan, onulmaz bir şiddetle kirlenmiş arka mahallelerden, büyük kentlerin girilmez alanlarından sızan ve yayılan tehlikeler. Korkmayı gerektirecek sebepler çoktur* (Bauman-Donskis, 2020: 138).” Bölümde belirsizliklerin korku ve nefreti körüklediği birbirini beslediği korkunun esasen modernitenin ayrılmaz bir parçası haline geldiği vurgulanıyor. Bölümde her toplum ve her tarihsel dönemin kendine has korkulara sahip olduğu esasen cehalet, acizlik ve aşağılanma hissiyatının korkuya neden olan en önemli

sebepler olduğu ve zamanla bu durumun politik bir metaya dönüşerek kalıcılaştığına dikkat çekiliyor.

Çalışmanın dördüncü bölümü *Evreni Tüketmek: Yeni Bir Anlamsızlık Hissi ve Kriterlerin Yok Olması*, başlığını içeriyor. Distopik edebi eserlere sıklıkla vurgu yapılan bu kısa bölümde modern dünyada ahlaki tercihlerden ziyade hükmen bireylere dönüşümün aşamaları belirtiliyor. Tüketimci kültürün saf ilişkilere verdiği zararlara dikkat çekilen bu bölümde yaşamın daha süratli, telaşlı ve aceleci bir hale dönüştüğü vurgulanıyor. Tüketimci kültür ile birlikte ahlaki acıları yatıştırmak amacıyla mağazaların ve hizmet bayilerinin adeta uyuşturucu ilaç tedarik eden alanlara dönüştüğüne dikkat çekilen bölümde bu durumun nasıl sıradan bir hale geldiği şöyle ifade ediliyor: “*Ahlaki ihmaller kapsam ve yoğunluk bakımından büyüdükçe ağır kesicilere duyulan talep durmadan artar ve ahlaki yatıştırıcıların tüketimi bir bağımlılığa dönüşür. Sonuç olarak uyarılmış ve zoraki bir ahlaki kayıtsızlık, bir zorunluluğa veya “alışkanlığa” dönüşme eğilimine girer* (Bauman-Donskis, 2020: 189).”

Kitabın beşinci ve son bölümü *Batının Gerileyişini Yeniden Düşünmek*, başlığını içeriyor. Bu bölümde modern dünyanın içine düştüğü yıkım Avrupa örneğiyle açıklanıyor. Avrupa’yı bugüne kadar yıkan şeylerin salgın hastalıklar ve savaşlar olduğu bugün ise bu kanının dışında yıkıma neden olan nedenlerin devlet adamları, diplomatlar, bürokrat ve duygusuz piyasa teknokratlarının olduğu belirtiliyor. Günümüzde kötülük kavramının genelde göçmenler, müslümanlar, solcu aydınlar ve siyasetçilerle bir tutulduğu; fakat asıl gerçekliğin modernite projesi ve onunla özdeşleşmiş liberalizm içinde konumlandırmış kişilerden kaynaklandığı belirtiliyor. Bu bölümde günümüzde görünüş olarak her ne kadar iyiliğin arttığı, hümanist anlayışın geliştiği, istikrarlı ve güvenli bir dönemde yaşıyorumuz gibi görünse de aslında yirminci yüzyılın ilk yarısında Avrupa’da yaşanan siyasal ve toplumsal gelişmelere benzer bir yıkımla karşı karşıya olunduğuna dikkat çekiliyor. Günümüzde en büyük kötülüğün yirminci yüzyılın ilk yarısındakine benzer şekilde Hitler veya Stalin gibi diktatör kişiliklerin seçilmesinde değil, “duyarsızlığın” artmasında vücut bulduğu şöyle ifade ediliyor: “*Günümüzde kötülüğü ayırt etmek çok daha güçtür. Kehanette bulunacak ve korkulacak hiçbir şey kalmamıştır; çünkü yaşanabilecek en kötü şey çoktan yaşanmıştır. Şimdi tek tehlike bunu sistematik ve bilinçli bir şekilde unutmak veya onu kasıtlı bir biçimde önemsiz, kaba, çarpık bir şeye dönüştürmektir. Tehlikenin büyüğü nerede saklı? Trajedide mi? Unutulmasında mı?* (Bauman-Donskis, 2020: 221).”

Çalışma, kötülüğün zaman içinde nasıl evrimleştiği, modern toplumun genel yapısını etkileyen duyarsızlık ve ahlaki körlüklerin hangi dinamiklerden oluştuğu, kökenleri, neden ve sonuçlarının anlaşılması bakımından son derece önemli tespitlerde bulunuyor. Klasik distopik edebi eserlerden örneklerle sosyoloji, felsefe, psikoloji, tarih, siyaset ve sanat gibi birçok farklı disiplinden yazar, düşünür ve akıma referansla yapılan analizler, çalışmanın özgünlüğünün daha fazla öne çıkmasını sağlıyor. Çalışmanın içeriğini oluşturan yoğun içerikli eklektik analizler, modern zamanda gelişen teknoloji ve sosyal medya kullanımının politika üzerindeki etkilerinin ülke örnekleriyle verilmesi, konunun somutlaştırılmasına ve çalışmanın bütüncül bir şekilde anlaşılmasına katkı sağlıyor. Kötülüğün sıradanlaşmasıyla bireylerin takındığı duyarsız tutum politika için de bir istismar alanını açmakta ve ahlaki körlüğün derinleşmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda günümüzde teknoloji ve sosyal medya ile sürekli servis edilen en şoke edici bireysel suçlar, şiddet, terör olayları, doğal afetler, toplumsal ve politik gerilimler kısa süre içinde sıradan bir nitelik kazanmakta ve “adiyaforileşmektedir”. Söyleşi formatıyla birçok farklı alana ilişkin yapılan referanslarla desteklenen yorum ve analizler, çalışmanın asıl konusunun anlaşılmasını zorlaştırırsa da çalışma, birey ve topluma ait dizayn edilmiş yaşamların kör noktalarının fark edilmesine, modern çağın bir hastalığı haline dönüşen ahlaki körlük ve duyarsızlığın anlaşılmasına önemli katkılar sunuyor.

Kaynakça

Bauman, Z. ve Donskis, L. (2020). *Ahlaki körlük: Akışkan modernlikte duyarlılığın yitimi* (A. E. Pilgir, Çev.). Ayrıntı Yayınları.